

oudheidkundige Vereniging
oud Vorden

te Vorden

Vordense Kronyck

27^e jaargang, no. 2, decmeber 2009

VAN ONZE VOORZITTER

Wat hebben we deze herfst enorm kunnen genieten van de enorme hoeveelheid paddenstoelen in onze bossen, er zijn maar weinig jaren geweest dat we ze in deze aantallen hebben kunnen vinden. Tijdens een van mijn wandelingen stuitte ik op een groep van wel zestig vliegenzwammen bij elkaar waaronder een mooie heksenkring.

Niet alleen de herfst was mooi, maar als u de verslagen van de verschillende werkgroepen heeft gelezen, moet u wel tot de conclusie komen dat we ook een mooi jaar voor de verenging achter de rug hebben. Wat me in het bijzonder opvalt, is dat we de laatste maanden erg veel giften hebben ontvangen voor ons archief, daar zit een stijgende lijn in en dat is precies wat we willen. Met deze schenkingen zijn we in staat een steeds beter beeld van Vordense historie te vormen. Schroom niet om eens op een tweede donderdag in de maand ons archief binnen te stappen en met eigen ogen te zien hoe een en ander vordert. Zoals u waarschijnlijk al opgemerkt heeft, verschijnt er de laatste maanden in het Contact een pagina met foto's uit ons archief waarop een ieder commentaar, aanvullingen, correcties etc. kan geven, die onze vrijwilligers dan weer bij deze foto's verwerken in ons archief en het zodoende nog completer kunnen maken.

Naast de verslagen zijn er door enkele actieve leden een viertal bijzonder interessante artikelen geschreven, met name een bijdrage over de Coöperatieve Landbouwvereniging door Dick Borgman en Jan Olthaar, "Het Enzerinck" door Jaap van den Broek en nog een bijdrage van Jaap over onderzoek van de familie Wagenvoort naar de geschiedenis van dezelfde familie.

Verder nog een bijdrage van Wim Jansen over de muziekvereniging Concordia, ter gelegenheid van hun 140-jarig bestaan dit jaar.

Veel leesgenot.

Namens bestuur en redactie wens ik u prettige feestdagen en een heel goed 2010 toe.

Gerard Klunder

IN MEMORIAM: CARLO BOSCH

Met verbijstering hebben we deze zomer kennis genomen van het overlijden van ons lid en oud-bestuurslid Carlo Bosch.

Carlo is op jonge leeftijd lid geworden van onze vereniging en was daarmee ook lange tijd het jongste lid.

Toen de heer Van der Peijl als bestuurslid aftrad, nam Carlo zijn plaats in en hij deed dit lange tijd op zeer verdienstelijke wijze.

Carlo heeft de eerste aanzet gegeven tot de inrichting van een archief en heeft daarvoor zelfs cursussen gevolgd. Ook verzorgde hij regelmatig artikelen voor de Kronyck en zat hij in de organisatie van ons 25 jarig jubileum. Daarnaast was hij een enthousiaste verzamelaar van ansichtkaarten van Vorden.

Carlo moest zijn bestuursfunctie opgeven omdat deze niet meer met zijn werk en zijn gezin was te combineren, hetgeen hem erg aan het hart ging.

Voor de vereniging en de historie van Vorden herdenken we in Carlo een zeer gedreven man, die wij nu en in de toekomst node zullen missen.

Onze gedachten in deze moeilijke periode gaan ook uit naar Irma, Jeremy, Mitchell en Jill en wensen hen heel veel sterkte toe.

Carlo dank voor alles, je blijft in onze gedachten

(Gerard Klunder, voorzitter)

Kort voor de zomer, nadat onze Vordense Kronyck van juni al was aangeleverd bij de drukker, bereikte ons het verbijsterende bericht dat ons zeer gewaardeerde lid en voormalige bestuurslid Carlo Bosch, plotseling van ons heen was gegaan.

Carlo was een actieve beoefenaar van de lokale oudheidkunde en al op jeugdige leeftijd zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van Vorden. Hij heeft daarover diverse interessante en hoogwaardige artikelen voor onze Kronyck geschreven. Met zijn heengaan is een belangrijke exponent in onze lokale geschiedschrijving verloren gegaan.

En bovenal: Wij allen verliezen met zijn heengaan een fijn mens.

(Redactie)

SCHENKINGEN

Een set van zes originele koperen etsplaten, waarmee (oude) ansichtkaarten van diverse plaatsen in Vorden zijn gemaakt (destijds gevonden op de zolder van de Oude Decanije, ten tijde dat dit nog een herstellingsoord was).
(van J.H. van Doorn, J. Wensinkstraat 76, Deventer)

Het boek, GERRIT PROP, DE WERELD IN KAART GEBRACHT, van Dick Rozing, uitgegeven bij Thieme, in Zutphen (via Rinus Ilbrink).

Van mevr. A.M.C. Tepe-Raat uit Doetinchem ontvingen wij een e-mail met de vraag of onze vereniging geïnteresseerd was in enkele spullen die betrekking hadden op Vorden, zoals

- 1: een porseleinen wandbord, 25cm. in doorsnede, met daarop 3 geschilderde afbeeldingen van resp. Kasteel Vorden; Herstellingsoord H.I.J.S.M; Dorpsstraat (met tramrails).
- 2: een tekening van kerk, kerkplein en 'Boerstoelehuis', in 1960 getekend door haar vader, de in Vorden geboren Hein Raat (1893-1966), in leven hoofdonderwijzer in Soesterberg.

Deze ingelijste en gesigeneerde tekening heeft een formaat van circa 40 bij 22 cm, is met grote precisie weergegeven en vermoedelijk nagetekend van een ansichtkaart of foto.

Wij, als vereniging Oud Vorden zijn vanzelfsprekend erg blij met zulke zaken en vooral met het feit dat mensen aan ons denken wanneer er zaken moeten worden opgeruimd, maar die het eventueel wel waard zijn om bewaard te worden.

Wij danken de heren Van Doorn en Ilbrink en mevr. Tepe-Raat dan ook van harte voor het feit dat wij deze spullen aan onze verzameling mogen toevoegen en beloven hen dat wij er goed voor zullen zorgen.

Als we nog eens in de gelegenheid komen om een expositie, of iets dergelijks, in te richten, dan zijn zulke unieke zaken onontbeerlijk (red.)

ONZE JAARLIJKSE REISJES

Al jarenlang wordt er door het bestuur van Oud Vorden eenmaal per jaar een reisje georganiseerd naar een interessant object, zoals vorig seizoen naar paleis Soestdijk en afgelopen seizoen naar het Zuiderzee-buitenmuseum in Enkhuizen, reises waarover onze meereizende leden bijzonder enthousiast waren.

Zij zijn dan ook niet de oorzaak van dit schrijven, nee, dat zijn onze leden die **niet** meegaan.

Het wordt namelijk ieder jaar moeilijker voor ons om voldoende deelnemers voor deze reises te mobiliseren want er geven zich steeds minder leden op om mee te gaan.

Onderhand begint bij het bestuur het idee post te vatten dat we iets niet goed doen, dat er wat anders georganiseerd dient te worden.

Daarom willen we langs deze weg een enquête houden onder onze leden om te weten te komen, waarnaar uw belangstelling dan wel uitgaat, want het gaat er tenslotte om wat de leden willen.

Wij willen natuurlijk graag doorgaan met het organiseren van deze jaarlijkse trips als daar voldoende belangstelling voor is, zonder dat we burens en kennissen moeten benaderen om de door ons bestelde bus vol te krijgen en zodoende de prijs voor de deelnemers nog een beetje betaalbaar te houden.

We hebben ook al overwogen om, in plaats van een dure bus, dan maar met personenauto's te gaan maar dat is nauwelijks een haalbare kaart, omdat autobestuurders voor van alles en nog wat aansprakelijk gesteld kunnen worden, als ze anderen als passagier meenemen.

In deze Kronyck vindt u daarom, als bijlage, een enquêteformulier waarop u uw suggesties kunt vermelden voor wat er in de toekomst georganiseerd kan gaan worden.

Wij als bestuur zijn erg benieuwd naar uw reacties en zullen op de komende Nieuwjaarsvisite op 7 januari een inzamelendoos plaatsen, waarin u uw enquêteformulier kunt deponeren.

(namens het bestuur: Wim Jansen)

NIEUWS VAN ONZE COMMISSIES

ONS ARCHIEF

Op elke tweede donderdag van de maand is de archiefcommissie, bestaande uit Yvonne Hartman, Everdien Steeman, Gerard Hoftijzer, Jan Olthaar en Rob van Overbeeke, actief in onze archiefruimte op de zolder van het Dorpscentrum. We zijn met het catalogiseren van onze boeken al een heel eind gevorderd. Veel staat er al in de computer. Niet wordt alleen de naam van het boek en de gever genoemd, maar ook een korte omschrijving van de inhoud wordt opgeslagen. Dit laatste is een tijdrovend werkje. Vaak is het zo interessant dat er meer wordt gelezen dan nodig is. Wel leuk maar zeer vertragend.

Het is verheugend dat we steeds meer oude boeken over Vorden krijgen aangeboden van onze leden. Voorzichtig is nu ook begonnen met meer lijn aan te brengen in de vele knipsels die we hebben. We zijn nu aan het uitzoeken hoe dit moet worden opgeslagen, zodat bij navraag snel iets teruggevonden kan worden. Onlangs zijn we ook in het bezit gekomen van het archief van 'Het Nut'. Bij het lezen ervan blijkt dat het kennelijk toch nog niet zo lang geleden is dat de notulen van een vergadering met de hand in het boek geschreven werden.

Ons doel is ook straks alles op internet te zetten, zodat iedereen met zijn computer in ons archief kan kijken. Daar komen dan ook nog de vele foto's bij. Een lust voor het oog om het oude Vorden te zien. Probleem is dat we nog geen internet hebben en dat, wanneer de leden wat willen lezen en/of inkijken, er dus een bezoek moet worden gebracht aan ons archief. Dat kan op de tweede donderdag van de maand, of op afspraak. De enige beperking is dat wel wat trappen moeten worden genomen. We hopen t.z.t. op een beter bereikbare plaats. Overigens, wilt U ons helpen, kom dan eens kijken!

(De archief commissie)

DE GEVELSTENEN-COMMISSIE

De commissie heeft in de afgelopen maanden een aantal vorderingen gemaakt. Hoewel we het voornemen hadden het project in 2009 af te sluiten, zal dit helaas niet lukken. De mooie zomer

heeft ons parten gespeeld, plus de vaststelling dat er toch meer panden vermeldenswaard

waren dan we in eerste instantie dachten.

Bovendien hebben we de inventarisatie van de panden met gevelstenen uitgebreid met gebouwen

of woningen met eigen (gevel)namen. Zodoende zijn er op dit moment ruim 80 panden in onze overzichten per straat opgenomen. Daarvan moeten we er nog een kwart documenteren en/of fotograferen. Er is dus werk genoeg!

Als dit werk is afgerond, volgt er een laatste controle door de huidige bewoners en kunnen we ons beraden hoe we deze gegevens openbaar kunnen maken. In eerste instantie wordt er gedacht aan een A5-boekje, maar een PC-vastlegging op de site van Oud Vorden is ook denkbaar. De laatste methode heeft wellicht de voorkeur, omdat deze up-to-date gehouden kan worden. Zoals de zaken er nu voorstaan, zal eerst in 2010 een afsluiting aan de orde zijn.

Om te laten zien waar we mee bezig zijn, is er een voorbeeld (nog niet gecontroleerd) van een 'gevelsteen-pand' te zien.

(De GevelCie: Gerrit Emsbroek, Johan Norde, Gerrie Rossel)

DE FOTOCOMMISSIE

Over het jaar 2009 valt er vanwege de fotocommissie niet zo veel te melden. Gedurende deze periode werden er geen foto's aangeleverd voor verder onderzoek. De foto's die in de periode voor 2009 door de commissie waren uitgezocht, worden momenteel door de archiefgroep verwerkt en in een computerbestand opgenomen dat op termijn op onze eigen website bekeken zal kunnen worden.

De resultaten van het vele, door de commissie verrichte werk is onder de kop: FOTOCOLLAGE DOOR DE JAREN HEEN, uit de archieven van Oud Vorden en drukkerij Weevers sinds enkele maanden wekelijks in het Contact te volgen en de reacties van de lezers hierop zijn talrijk en positief. Veel mensen nemen de moeite om te reageren wanneer ze op de getoonde foto's mensen herkennen waarvan de namen tot nu toe bij ons onbekend waren en dat was nu juist de belangrijkste reden van de initiatiefnemers om de foto's te publiceren: een zo breed mogelijke interesse te kweken bij de Vordense burgerij. Het doet ons goed dat zoveel mensen reageren en het geeft tevens aan dat dit initiatief een goede zet is geweest.

De door de lezers aangedragen nadere informatie zal op een later tijdstip bij de desbetreffende foto's gevoegd worden, zodat een zo uitgebreid mogelijke informatiebron wordt verkregen.

(Namens de fotocommissie, Wim Jansen)

COÖPERATIEVE LANDBOUWVERENIGING DE EENDRACHT TE VORDEN

Dick Borgman, Jan Olthaar

Vooraanzicht van de coöperatie De Eendracht, met de eerste molenaar bij de ingang (?). De coöperatie is in 1915 opgericht en in 1915 is ook de woning ernaast gebouwd.

In het door Oud Vorden in 2006 uitgegeven boek **BEDRIJVIGHEID IN VORDEN IN DE 20E EEUW** misten we een bijdrage over de coöperatie De Eendracht. We zijn op onderzoek uitgegaan naar de archieven van deze voormalige coöperatie, die als gevolg van de vele fusies uiteindelijk bij de coöperatie in Delden (Ov.) gevonden werden.

Daarom sluiten we aan bij een vorige uitgave van Oud Vorden (1987) **VORDEN, EEN HISTORISCHE VERKENNING**. Daarin lezen we het volgende:

Ter verbetering van de belangen van de leden van de afdeling Vorden van de Gelderse Maatschappij van Landbouw werd er in 1905 besloten tot de oprichting van een coöperatieve aan- en verkoopvereniging. Dit was uiteraard niet helemaal naar de zin van de Vordense smeden en andere leveranciers – van meststoffen en kolen bijvoorbeeld – maar de ontwikkeling was niet tegen te houden.

Het heeft nog geduurd tot 30 januari 1915 voordat de coöperatie werd opgericht. Tijdens de oprichtingsvergadering in het Nutsgebouw werd er een bestuur gekozen, bestaande uit de heren: H.J. Tjoonk (voorzitter), W. Norde (secretaris), D. Verstege (penninmeester), J.B. Wahl, en G.J. Gotink.

Tot commissarissen werden gekozen de heren: J. Wuestenenk, G. Lenselink, H.

Reerink, H. Eierkamp, H.J. Arfman, H. Lindenschot en B.H. Koning.

Na een sollicitatieprocedure werd de heer H.J. Gotink uit Vorden tot administrateur benoemd. Deze functie kreeg later achtereenvolgens de naam van zaakvoerder en directeur. Tevens werden er een molenaar en twee werklieden aangetrokken.

Ook werd er in deze vergadering het Huishoudelijk Reglement opgesteld, alsmede een instructie voor de administrateur.

Vooraf was er door een delegatie een bezoek gebracht aan de coöperaties in Aalten en Varsseveld, maar in beide plaatsen was er geen maalinrichting. Een bezoek aan coöperatie De Graafschap in Lochem voldeed meer aan de verwachtingen. Tijdens deze vergadering werd besloten tot terreinaankoop van 1500 m² aan de Stationsweg in Vorden voor een prijs van 3,00 gulden per m². Ook werd er goedkeuring verleend voor het vragen van een advies voor de inrichting van het gebouw, een maalininstallatie en een loods.

Op 13 oktober 1915 werd het gebouw van de coöperatie geopend en het eerste graan gemalen. Op één van de graankokers was het volgende te lezen:

Hier wordt door stoom en mensenkracht...

Het korrelig graan tot meel gebracht.

Het aantal leden nam het eerste jaar toe van 135 tot 215. De coöperatie groeide zowel in ledenaantal als in omzet.

Het bestuur van de Eendracht ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan (in 1940). Namen van personen die hier staan afgebeeld en het jaartal waarop deze foto is genomen zijn onderwerp van studie. Zijn het de leden van het eerste bestuur (zie tekst)?

Mochten er onder onze leden/lezers personen zijn die personen op deze foto zouden kunnen identificeren, dan vernemen wij dat gaarne.

Destijds verscheen er elke 4 weken het Mededelingenblad voor Vorden en Omstreken. Dit was een orgaan van de Coöperatieve Boerenleenbank Vorden en van de Coöperatie De Eendracht in Vorden. Daarin werden alle aspecten van de coöperatie beschreven, zoals: veevoerders, ruwvoerders, brandstoffen, meststoffen, zaaizaad en pootgoed, vee-inscharen, voeding van fokzeugen en andere voorlichtingsartikelen. Ook werd er melding gemaakt van een te houden varkenshouderijdag in Hengelo, waar landelijke deskundigen een spreekbeurt hielden. Destijds werden de afnemers ten behoeve van de ledenbinding wekelijks bezocht door een contactpersoon die de bestellingen bij de leden noteerde. De bestelde voeders en kunstmest werden nadien met de vrachtwagen bezorgd.

Tijdens het 30-jarig bestaan in 1945 bestond het bestuur uit de heren:

J.B. Wahl, B.H. Koning, A.J. Lenselink, J. Woestenenk en G. Rossel.

In januari 1949 nam de heer H.J. Gotink afscheid als directeur van de Coöperatieve Landbouwvereniging De Eendracht in Vorden en werd de heer H.J. Klein Brinke tot zijn opvolger benoemd.

In een feestelijke en overvolle zaal van het Nutsgebouw bedankte de voorzitter van De Eendracht, de heer A.J. Lenselink, de heer Gotink voor zijn actieve 34-jarige loopbaan. Gedurende die periode nam de personele bezetting toe van drie naar 24 personen. Het aantal leden groeide in die tijd naar een niveau van bijna 400.

Tevens werden tijdens deze bijeenkomst twee jubilarissen met een 25-jarig dienstverband gehuldigd. Dat waren de heren Joh. Wahl, magazijnmeester en H.J. Klein Brinke, assistent-zaakvoerder. Ook burgemeester Van Arkel sprak dankwoorden en gelukwensen uit.

In 1955 werd het 40-jarig bestaan van de coöperatie De Eendracht gevierd. Tijdens dit jubileum werd een feestrevue opgevoerd onder de titel: Even tijd.....voor Vrijheid.

In het Jaarverslag van 1965 lezen we dat de omzet aan veevoerders steeg van 14.800 ton tot 15.500 ton, een toename van 765 ton in een jaar. Het totaal van de resultatenrekening bedroeg dat jaar ruim 7 miljoen gulden, waarvan een overschot van ruim 99.000 gulden.

In die periode werden jaarlijks in februari de bekende CLO-studiedagen gehouden in gebouw Tivoli in Utrecht. In 2 dagen werden er door prominente deskundigen in de coöperatieve - en voorlichtingssectoren 52 inleidingen gehouden over veevoedingsvraagstukken en aanverwante onderwerpen. Enkele honderden personen, bestuursleden, kaderleden en voorlichters bezochten deze studiedagen, die een nationale bekendheid kregen. De CLO-controle op mengvoerders gaf de kwaliteit en samenstelling van de mengvoerders weer voor de afnemers. Dit was een belangrijk certificaat voor de kwaliteit van de coöperatieve mengvoerders.

In 1959 werd er bij de coöperatie De Eendracht zelfs een veevoedingsvoorlichter in dienst genomen in de persoon van de heer J. Brandenburg.

De heer H.J. Koning werd in 1970 tot waarnemend directeur van de coöperatie De Eendracht benoemd. Voordien was hij boekhouder en directieassistent.

Officiële ingebruikstelling van de OK-benzinenpomp in 1985 die in de jaren 80 en begin jaren 90 nog deel uitmaakte van de diensten die De Eendracht te bieden had. Op deze foto herkennen we de toenmalige burgemeester Vunderink.

De groei in omzet bij V.L.C. De Eendracht bleek langzamerhand niet voldoende voor een zelfstandig voortbestaan. Eerst werd er per 1 juli 1970 gefuseerd met de naburige coöperatie in Linde. Daarna volgden er nog fusies met Ruurlo in Hengelo tot V.L.C. De Graafschap, waardoor het allemaal grootschaliger is geworden.

Na de fusie in 1971 met V.L.C. De Graafschap werd de heer Koning adjunct-directeur. In 1980 volgde de benoeming tot directeur.

De statuten van de coöperatie De Eendracht werden op 30 juni 1973 ontbonden en op 1 juli 1973 ontstond de coöperatieve vereniging De Graafschap, te Ruurlo. Ook werden er nieuwe statuten en een Huishoudelijk Reglement vastgesteld. Tot nieuwe directeur werd benoemd, de heer G. Bannink, voorheen directeur van de coöperatie te Linde.

In 1971 was er volgens krantenberichten al sprake van het stichten van een mengvoederbedrijf in Lochem, maar De Graafschap besloot toen zich hierbij nog niet aan te sluiten.

De heer H.J. Klein Brinke, voorheen directeur van C.L.V. De Eendracht te Vorden, is in 1973, op 64-jarige leeftijd overleden.

In 1985 werd er in Vorden op het terrein voor de coöperatie een OK-zelftankstation met loodvrije benzine gebouwd. Het werd door burgemeester M.Vunderink officieel geopend.

Op 21 maart 1986 heeft de heer H.J. Koning, directeur van V.L.C. De Graafschap, na bijna 40 jaar in de coöperatieve wereld werkzaam te zijn geweest, gebruik gemaakt

van de mogelijkheid om vervroegd uit te treden. Tijdens deze gelegenheid kreeg hij een Koninklijke onderscheiding. De heer Koning is in januari 1989 op 64-jarige leeftijd overleden.

In 1989 verliet de heer J. Brandenburg als veevoedingsvoorlichter de coöperatie in verband met vervroegde uittreding.

In juni 1987 werd unaniem besloten dat per 28 juni 1987 V.L.C. De Graafschap officieel ophield te bestaan. Vanaf 29 juni 1987 werd door de ABC te Lochem de gang van zaken van De Graafschap voortgezet. Vanaf dat moment was een ieder in dienst van de ABC te Lochem. De ABC had toen een mengvoeromzet van ruim 400.000 ton en productieplaatsen in Ruurlo en Lochem.

Deze omvang bleek ook toen nog niet voldoende. Reden waarom werd besloten met de coöperaties in Twente te fuseren tot ABC-TA (Twente-Almelo). Ook deze stap werd nog weer gevolgd door een fusie die heeft geleid tot de huidige organisatie For Farmers, eveneens gevestigd te Lochem, met zelfs vestigingen in Duitsland.

HET ENZERINCK

Jaap van den Broek

Het Enzerinck wordt in de historie voor het eerst genoemd in 1378. Het wordt dan beleend aan Mechteld, weduwe van de Zutphenaar Andries Kreynck.

Het was in die tijd gebruikelijk dat de patriciërs uit de stad grond verwierven op het platteland als belegging van hun vermogen. Er stond dan veelal een verpachte boerderij op. Zo ook de familie Kreijnck en latere bezitters, onder andere de families Schimmelpenninck en Van der Capellen, ook uit Zutphen.

Het goed wisselde nogal eens van eigenaar en het kwam zo in 1665 in het bezit van Willem Vehr van den Bramel; dit was de eerste keer dat Den Bramel en Het Enzerinck aan elkaar gekoppeld werden. Dat duurde niet lang, en na enkele tussenliggende beleningen kwam het goed in 1766 door vererving in handen van mr. Rudolph J. Staring. Hij was een oudoom van de dichter A.C.W. Staring, van De Wildenborch en hij bekleedde in Zutphen diverse functies, waaronder die van burgemeester. Hij liet rond 1770 aan de bestaande boerderij een aanbouw maken, een zogenaamde lanterskamer (landheerskamer), als zomerverblijf voor zijn gezin.

Zijn dochter uit zijn tweede huwelijk, Anna A. Staring, trouwde in 1786 met mr. Everhard A. Verhuell, die onder andere burgemeester van Doesburg was. Het gezin

Het oude Enzerinck +/- 1830

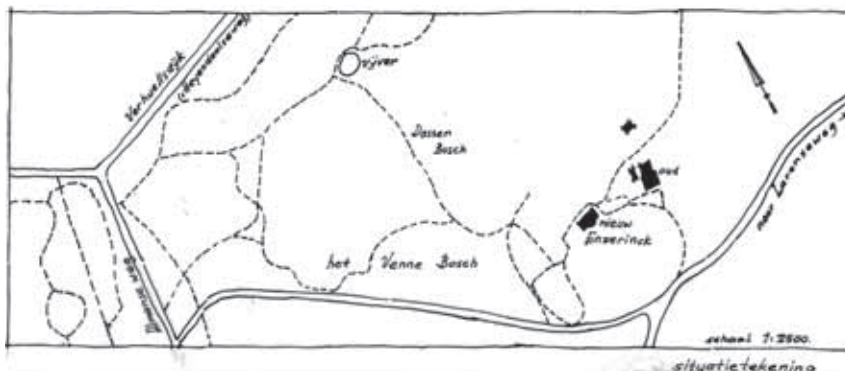
Het Enzerinck 19 10

verbleef veel op Het Enzerinck en de oudste zoon, Q.M.R. (Maurits) Verhuell, heeft in zijn *LEVENSHERINNERINGEN 1787-1812* uitgebreid beschreven hoe het leven daar was. Maurits was ook een begaafd tekenaar en zijn prenten geven een goed beeld van Het Enzerinck en de omgeving in die tijd.

De Verhuells verkochten het goed in 1829 aan Lambertus Harmsen, wijnkoper te Zutphen. In 1835 werd jhr. Constantin A.E.A. van Panhuys de nieuwe eigenaar. Hij was in 1834 gehuwd met Charlotte E.W. Staring, een dochter van de dichter mr. A.C.W. Staring, van De Wildenborch. Deze Van Panhuys was burgemeester van Vorden van 1844 tot 1852. Zijn vrouw en hij lieten het nieuwe landhuis bouwen; de eerste steen daarvan werd gelegd in 1836. Het oude huis werd koetshuis.

In 1859 verhuisde het echtpaar Van Panhuys naar Den Haag. Zij lieten het Enzerinck veilen (een gebruikelijke wijze van verkopen in die tijd) en het werd gekocht door mr. W.A. Wilbreninck, die getrouwd was met een baronesse Van Westerholt van Hackfort. Dezen verkochten het goed, wederom bij wege van veiling, in 1875 aan jhr. I.F. Storm van 's Gravesande, bewoner van Den Bramel. Het huis werd verhuurd aan K.J.G. baron van Hardenbroek van 's Heeraartsberg en Bergambacht, die na het overlijden van zijn eerste echtgenote in 1867 was hertrouwd met een gravin Van Limburg Stirum, wier vader in 1869 eigenaar werd van De Wiersse. Tijdens deze huurperiode, die ongeveer dertig jaar besloeg, werd het landgoed, na het overlijden van de eigenaar Storm van 's Gravesande, in 1897 door diens erfgenamen voor de derde keer geveild. Het huis met parkbos werd gegund aan de heer W.J. Thate, wiens vader kort daarvoor Den Bramel had verworven. Zo werden Den Bramel en Het Enzerinck voor de derde maal in de geschiedenis samengevoegd. Na nog enkele

eigendomsovergangen en enkele jaren exploitatie als hotel werden jhr.mr. Frank. K. van Lennep en zijn vrouw H.C.A. Labouchère eigenaar. Van Lennep liet in 1924 een toegangsweg aanleggen vanaf de Almenseweg; daarvóór waren de toegangen vanuit de andere windrichtingen. Na zijn overlijden in 1928 werd het huis door zijn weduwe bewoond tot haar dood, in 1935. Vervolgens beheerden hun erfgenamen het landgoed.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het grote huis benut voor de huisvesting van evacués uit de Haagse Sperrgebiete, na de oorlog gevolgd door vluchtelingen uit onder meer Hongarije en de Baltische staten. Van lieverlee werd het zo een verzorgingshuis. Dat werd vanaf 1948, beheerd door de familie Roghair en later, vanaf 1962, door de familie Ottens. Gedurende die laatste periode had het huis tot 40 bewoners! In 1984 werd geconcludeerd dat het huis niet langer voldeed aan de eisen voor exploitatie als verzorgingshuis. Het landgoed werd in delen verkocht. Vereniging Natuurmonumenten verwierf voor fl. 217.000 het parkbos. Huis en tuin gingen naar de heer E.O. Brammer en het na de oorlog weer tot woonhuis verbouwde koetshuis bleef eigendom van Cecile M. Roosmale Nepveu, de weduwe van de oudste zoon, Willem F. Van Lennep, die er tot haar overlijden in 1989 heeft gewoond. Het boerderijgedeelte werd gekocht door de bewoner, de heer W.D. Breuker. De lanterskamer, de oude buitenplaats, werd in 1990 gekocht door de heer en mevrouw Tuijn. Het grote huis met tuin werd in 1996 verworven door de heer en mevrouw Viersen. Sindsdien is er veel aandacht en werk besteed aan het onderhoud en de verfraaiing van het huis en de directe omgeving.

De gegevens voor het bovenstaande zijn hoofdzakelijk geput uit:

- HET ENSERINCK, door mr. A. Staring
- Q.M.R. VerHuell, LEVENSHERINNERINGEN 1787-1812
- Diverse publicaties van Jan Harenberg, te Zutphen
- Informatie van de huidige bewoner

DE FAMILIE WAGENVOORT

Jaap van den broek

De herberg de Wientjesvoort; vanouds een pleisterplaats voor voerlieden.

Door de familie Wagenvoort is en wordt veel onderzoek gedaan naar haar voorgelacht. De Wagenvoorts zijn daartoe verenigd in de Stichting familie Wagenvoort, die de resultaten van de onderzoeken (in eigen kring) publiceert in het blad De Wagenschouw. Met hun toestemming worden daaruit nu enige feiten en verhalen in de Kronyck opgenomen.

De oudst bekende voorvader van de Wagenvoorts is Gerrit Hen(d)ricks. Hij wordt, met zijn vrouw Geertien, in 1627 genoemd als pachter op Wagenvoorde, in Harfsen.

Verscheidene nazaten van deze Wagenvoort zijn in Vorden terecht gekomen.

In een artikel in het Jaarboek Achterhoek en Liemers van 1993 is al over enkelen van hen geschreven als bewoners van de herberg De Wientjesvoort, maar ook in Delden hebben Wagenvoorts gewoond en op de boerderij de Timmerman aan de Hamminkweg, hoek Riethuisweg wonen ze nog.

Oude gegevens van vroeger zijn vooral te vinden in doop- en trouwboeken en in verslagen van rechtbanken. De Wagenvoorts waren volgens laatstgenoemde verslagen niet altijd van de meest zachtzinnige soort. Dat paste wel enigszins in de geest van die tijd en het maakt de verhalen ook nu nog interessant.

Een 'bloemlezing' daaruit volgt hierna. Eerst een en ander over de Wagenvoorts die in de omgeving van de Wientjesvoort woonden.

De boerderij de Bult stond ongeveer achter het witte bord op de foto.

Twee van de kleinzoons van de stamvader Gerrit Hendricks (geboren omstreeks 1605) waren Hendrik (1686-1746) en Gerrit (1692-1777) .

Hun vader Herman (1644-1697) wordt in 1675 genoemd als pachter van het goed Then Bulthe(= De Bult), een boerderij aan de oostzijde van de Ruurloseweg, schuin tegenover de herberg de Wientjesvoort. Hij was in 1666 ingetrouwd op de Wientjesvoort, door in het huwelijk te treden met de weduwe van Jan Arendsen, die al op de Wientjesvoort woonde.

Uit pachtgegevens blijkt dat vader Herman van 1644 tot 1647 op de Bult woonde. De Wientjesvoort en De Bult hoorden blijkbaar bij elkaar en de bewoners wisselden nu en dan. Zijn zoon Gerrit woonde van 1716 tot 1725 eveneens op De Bult en wordt ook genoemd als Gerrit op De Bult. De Bult is afgebroken en ongeveer op die plaats is het tegenwoordige landhuis De Wientjesvoort gebouwd. Omstreeks 1675 wordt Prins Frederik Hendrik als eigenaar van de Bult vermeld. Gerrit's broer Hendrik was herbergier op De (oude) Wientjesvoort. Zijn naam wordt ook geschreven als Hendrick en Henrick; De Wientjesvoort wordt soms met De Voort aangeduid.

Enkele van de roemruchtige daden van Hendrik en Gerrit zijn al beschreven in het hiervoor genoemde artikel in het Jaarboek Achterhoek en Liemers.

Daaraan kan nog worden toegevoegd dat Hendrik op 3 januari 1714, toen hij 27 jaar oud was, *de eedt verwijgert* in verband met een rel in de oude kerk te Vorden. Hij legt wel een verklaring af. Wat de rel betrof is niet bekend; waarschijnlijk had het betrekking op de Mark. Markebijeenkomsten werden namelijk vaak in kerken gehouden.

In 1731 wordt Hendrik veroordeeld omdat hij Gerrit Bosman met een toom in het gezicht heeft geslagen, zodat hem het bloed langs het hoofd liep. Boete: 2 daalders.

De boerderij Stegeman is ook wel eens Klein Wolterink genoemd. Het is niet zeker dat de genoemde boerderij van die naam hier heeft gestaan.

In 1737 werd hij aangeklaagd wegens een drankrekening en in 1738 werd weer *peindinge* (= beslag) op zijn rekening gelegd. In dat jaar kwam het zelfs tot verkoop van zijn bezittingen. Onder de verkoop viel ook het land Nieuwecamp of Nieuwerve. Het is mogelijk dat dit land in de buurt lag van de huidige boerderij Nijarve, tussen de Wientjesvoort en de buurtschap Kranenburg (huidig adres: Ruurloseweg 85, red.)

Dat gewelddadigheden niet alleen bij de Wagenvoorts hoorden, blijkt uit het onderstaande gegeven dat broer Jan (geboren in 1667) is doodgeslagen in 1702: *Gebleken is dat Arent Gosens in date den 9 junij laatstleden sijnde Vrijdag tegen de avont sich heeft laten gelusten op den weg tusschen den Wildenborch en de Wijntjesvoort omtrent het Eckebruggesken de persoon van Jan Wagenvoorde in dier voege met een geschelden eycken knuppel op of aen het hooft te slaen dat hij ter aerden is gevallen ende naar huys gegaen sijnde enige ueren daernae is komen te overlijden..* *De delinquent zal worden ingedaegt ende vervolgens tegen hem geprocedeert hetgeen onder het luiden van Clocken bij publicatie ende affixie wordt bekend gemaakt.* Een andere broer Jan, uit het tweede huwelijk, geboren in 1685, had in zijn jeugd per ongeluk zijn buurmeisje doodgeschoten; daarover is het volgende opgetekend:

Een ongelukkig schot 1702.

Contschappen van het dootschieten van Anneke Willems bij Jan Wagenvoorde gepleeght.

Verhoor van getuigen:

Getuigen te vragen off niet Jan Wagenvoorde, nagelaten soon van wijlen Herman

Wagenvoorde, weert aen den Wijntiesvoorde in Mossel, bij de medegetuiginne Essele Henrick ehelick geprocreert op Sondagh den 12 deses Maents Novembris des Voormiddagchs voor de Predicatie op den Wijntiesvoorde seecker meysken Anneken Willems, synde dochter van haar medegetuigen Willem op Klein Wolterinck en Grietjen Lubberts, ehelieden, met een Roer of snaphaen de herssenpan aen stucken ende alsoo doodt geschoten heeft ?. Dat Jan Wagenvoorde 17 en Anneken Willems 16 jaeren out sijn geweest.

Roelof Heyckinck en Esseltien Henricks, stiefvader en moeder van Jan Wagenvoorde verklaren wijders dat ges(egde) Jan des morgens nae de keuken willende gaen bij haer luiden in de grote camer is gecomen ende een das omdoende in het spiegel heeft gesien en dat sijluiden eenigh gelt van Derck Woessink hadden opgenomen en hetselve aen hem Jan laten sien en geseit dat hij bij leven en sterven soude onthouden om datter geen hantschrift van gepasseert was;

dat hij Jan Wagenvoorde daarop niet heeft gesproocken maar in groten haest in de keuken en daervan dan in het cleine camertien naest de keucken is gegaen en sij luiden cort daeraen de scheut van het roer hebben gehoort en daerna toegaende sij luiden Jan Wagenvoorde uit het camerken hebben sien comen in de keucken, zyn haer uit het hooft treckende ende al kermende seggen; O, heer, waer sal ick heen, waer sal ick heen, sij is doot, nu durf ick mijn leven hier niet wederkomen, biddende aan hem, getuige Roelof, hij hem togh dootslaen en dat hij daerop wegh is gegaan.

Derck Woessinck, doenmaels op den Wijntjesvoorde tegenwoordig geweest sijnde verclaert het selve.

Goeltien Harmsen, dat sij bij Anneke Willems in het camertien is geweest doe haer broer Jan Wagenvoorde daer is in gecomen, dat hij het roer daer staende in de hant

Links de boerderij Nieuw-erve. Klein Veltkamp stond waarschijnlijk rechts hiervan, richting Kranenburg.

heeft genomen, sonder het aen de borst te leggen en het selve los is gegaen en Anneke voornoemd daarmede doot geschoten heeft sonder datter eenige woorden van te vooren waren gepasseert, maar integendel dat sij Anneke tegen hem Jan hadde staen lachen. Willem Harmsen op kleine Wolterinck en Grietien Lubberts ehelieden: op het gearticuleerde niets weten te deponeren, alsoo daer niet present sijn geweest. maer dat het selve in diervoegen aen haer verhaelt is van de andere medegetuigen.

Getuigen verklaren eenpariglick datter noyt eenigen haet, nijd of vijantschap is geweest, maar dat sij luiden als nabuirkinderen sijnde ten allen tijden met malkanderen in vrientschap hebben geleefd en gespeelt. Verklarende wijders bijdersijts ouders dat om voor geallegerde redenen van onschult met malkanderen bevredicht ende wegens het gestorte bloet versoent sijn, dieswegen een schriftelicke acte ter weersijden en ten overstaen van vrienden en nabueren geteickent.

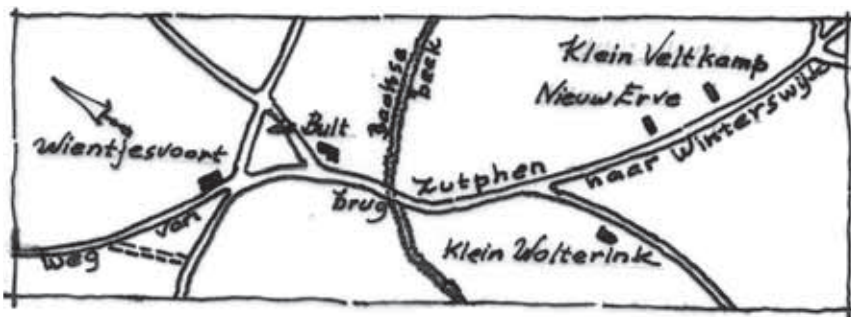
jucatare (?) ut iuris et persisters, uitgesondert Goeltien Harmsen propter minoremnitatem

Tot dusver het getuigenverhoor, Er is geen vonnis gevonden.

Deze Jan Wagenvoorde woonde later op de Klein Veltkamp. Mogelijk is dat de boerderij die stond tussen Nieuw-erve en de Kranenburg. Dat pand is later verdwenen.

Tot zover over de Wientjesvoortse Wagenvoorts. Wordt vervolgd door een verhaal over de Deldense Wagenvoorts.

Met dank is voor het bovenstaande gebruik gemaakt van de gegevens uit de Wagenschouw en van de aanvullende gegevens van Ben Wagenvoort uit Eefde en Gerda Rossel uit de Wildenborch. De gegevens, die in de Wagenschouw worden vermeld, zijn grotendeels verzameld door prof. dr. Hendrik Wagenvoort (1888-1976) en zijn zoon mr.dr. Herman Wagenvoort (1917-2004), die tevens de oprichter is van de Stichting familie Wagenvoort.

Een schetsmatig kaartje met namen, die in het vorenstaande verhaal zijn genoemd.

1869 CONCORDIA 2009

Dit jaar, op 27 september, was het 140 jaar geleden dat de eerste aanzet werd gegeven voor wat heden is de oudste, en tevens nog bestaande, vereniging in Vorden, de muziekvereniging Concordia.

Als huldeblijk aan deze 'oude knar' lijkt het ons als oudheidkundige vereniging een goed idee om aan deze mijlpaal enige aandacht te besteden.

Aangezien ik al geruime tijd bezig ben om de geschiedenis van deze muziekvereniging, waarvan ik ooit meer dan 25 jaren lid was, aan de vergetelheid te ontrukken en aan de pc toe te vertrouwen, was het voor mij een uitgemaakte zaak om dit te doen met wat, in mijn ogen, veruit het belangrijkste document is dat ik tot nu toe in het archief ben tegengekomen, namelijk de Feestrede uit 1894.

Dit bewaard gebleven en met de hand geschreven document van de hand van de voorzitter van het toenmalige feestcomité, opgericht om het 25-jarige jubileum van

Dit is de tot nu toe oudste foto van Concordia die in ons bezit is. Het is niet bekend wanneer ze gemaakt is maar het moet voor 1900 zijn geweest. Wel is bekend waar deze foto gemaakt is, namelijk voor een prieeltje, dat vroeger bij huize Vorden stond.

De namen en beroepen van de heren muzikanten zijn hieronder vermeld.

Van links naar rechts:

achterste rij, staand: Willem Hondelink, met het vaandel; Hendrik Hassink, de bakker; Willem Olthuijs, de schoenmaker; Karel Wansink, de schilder; Klaas Ensink, de postkantorhouder; Hendrik Rouwenhorst van Biesterveld; Hein van der Wal, de schilder; Cornelis Olthuijs, de timmerman/metselaar en Hendrik Barendsen, de smid.

voorste rij, zittend: Koos Ensink, van het hotel; Jan Ensink, zadelmaker in Zutphen; Frederik Uenk, de caféhouder; meester Johan Schutte en Gerrit Wesselink, de timmerman.

In die tijd had Concordia, zo te zien, al een mascotte, namelijk de hond van Koos Ensink, links vooraan op de foto.

Concordia te vieren, is een bloemrijk verslag van de eerste 25 jaren van het bestaan van deze vereniging. Het geeft een beeld van een tijd waarvan we eigenlijk niet zo veel meer weten.

Het hierboven vermelde feestcomité bestond, zoals in die tijd gebruikelijk, voor een belangrijk deel uit notabelen van ons dorp, zoals:

Baron van Westerholt van Hackfort,

Graaf van Limburg Stirum,

K. Ensink, van het postkantoor,

A.J. Ensink, de hotelhouder,

J.W. Schutte, onderwijzer aan de O.L. Dorpsschool

Jonkheer A. van Haeften, notaris en tevens de secretaris,

G.W. Bieleman, hoofd der O.L. Dorpsschool, voorzitter en tevens schrijver van deze feestrede. Zoals u ziet, een feestcomité dat er zijn mocht. Een comité dat een jubileumfeest had georganiseerd waarover in het dorp nog lang werd nagepraat en waarmee een totaalbedrag van f 186,61 en een halve cent gemoeid was.

De hierna volgende feestrede heb ik woordelijk overgenomen in de schrijftrant en spelling uit die dagen.

FEESTREDE BIJ HET 25-JARIG BESTAAN DER MUZIEK- VEREENIGING CONCORDIA

(geschreven en op 27 september 1894 voorgelezen door G. J. Bieleman, voorzitter van de feestcommissie)

FEESTGENOOTEN!

Een aangename taak werd mij door mijne medeleden der feestcommissie opgedragen nl. U een enkel woord toe te spreken, waarin het goed recht van "Concordia" om dit feest te vieren, zou worden aangetoond. Beter middel ken ik niet, dan U in breede trekken de geschiedenis der vereeniging voor oogen te stellen en terwijl ik U als Voorzitter der feestcommissie hier hartelijk welkom heet verzoek ik tevens van U eenige oogenblikken de welwillende aandacht.

Verplaatsen wij ons in gedachten 25 jaar terug. 't Is Zondag na middag den 27e September 1869. Eenige jongelieden onder wie den toenmaligen jeugdigen organist de heer J. W. Wensink, vervoegen zich ten huize van den heer G. J. Ensink, ook bekend onder de naam van "Meisters Gert Jan" om een rijtuig naar Hengelo. Het rijtuig wordt verstrekt maar bij voorbaat geboekt pro memorie, d.w.z. op afbetaling hier namaals. Het doel, waarvoor het rijtuig werd gevraagd, was echter zoo schoon, dat in dit geval het royale hart van den eigenaar de belangen van eigen beurs deed vergeten. Wat was dan het doel?

In Hengelo had een muziekvereeniging bestaan en een verzameling instrumenten werden te koop gesteld.

Eenige jongelieden in deze gemeente, daartoe aangespoord door den zooveen genoemden jeugdigen organist, hadden het plan opgevat, hier een muziekvereniging te stichten en op den bewusten Zondag namiddag werden daartoe de eerste stappen gedaan.

Het ijzer willende smeden toen het heet was, toog men maar zonder geld op reis. Zonder geld werd de koop gesloten en met den onbetaalden buit beladen, die er alles behalve fijn uitzag, keerde het gezelschap vroolijk en wel terug na zeker menig glaasje gewijd te hebben aan het welslagen der pogingen en het lange leven der bij die gelegenheid opgerichte muziekvereniging "Concordia".

De eerste stappen waren gedaan en blij van geest trokken de gelukkige bezitters ieders met een instrument huiswaarts.

Avond op avond weergalmdde het anders zoo stille dorp van de heerlijke tonen, door nog ongeoefende muzikanten aan heel en half versleten instrumenten ontlokt. Maar al doende leert men en dat werd ook hier bewaarheid.

Nog geen tien dagen had de vereeniging bestaan, en in het schoolgebouw hare oefeningen begonnen, of men begreep, dat er nog wat anders moest geschieden dan uit den treuren blazen en op den pof koopen. Terwijl de heer Wensink geheel belangeloos de oefeningen leidde, ontbrak een behoorlijk bestuur en de noodige documenten waren evenmin aanwezig.

In de eerste plaats werd er dus aan een Bestuur gedacht en: o, goede oude tijd, toen nog aan geen anarchie en socialisme werd gedacht, de jongelui zochten zich een voorzitter buiten hun midden, die als kapitein het brooze scheepje met zijn knappen jongen stuurman zou kommandeeren. Dien kapitein vonden zij in den heer B. J. Ensink, wiens naam tot 1880 ongeveer aan dien van de vereeniging verbonden bleef. Hoe de bemanning ook afwisselde, hij bleef en ging niet vóór een hogere macht hem wegriep. Zijn naam zal zeker bij de vereeniging in dankbaar aandenken blijven. Onder het eerste stuk dat uit den oprichtingstijd is overgebleven nl. het primitieve reglement d.d. 16 October 1869 prijkt zijn naam naast dien van de eerste werkende leden-oprichters.

Dat reglement had echter niet alleen ten doel den band tusschen de leden onderling te sluiten, maar men wilde er ook een vasten voet mede aan de vereeniging geven. Geld is de ziel van de negotie en men ondervond al heel spoedig, dat ook in de heerlijke, poëtische wereld der muziek aan het prozaische slijk der aarde moet gedacht worden. Daarom werden er twee soorten leden bij de vereeniging aangenomen nl. rustende en werkende. Als oprichters komen onder het bedoelde reglement voor de werkende leden H. T. Meuleman, H. A. Weenink, A. P. Ensink, J. W. Weenink, H. Mellink, H. Heijink, H. Oudenampsen, M. Philips, H. J. Pasmaan, W. E. Ensink en natuurlijk de directeur J. W. Wensink. Zijn van deze elf reeds drie ten Grave gedaald, nl. de drie eerstgenoemden, de overigen zijn nog in leven en voor zoverre zij hier tegenwoordig zijn, roep ik hen en daarbij opgekomen oudleden een afzonderlijk welkom toe op het zilveren feest van de muziekvereeniging "Concordia", het kind, aan 't welk zij het aanzijn schonken en dat zeker boven alle verwachting een zoo schonen leeftijd heeft bereikt.

Nadat de vereeniging drie maanden had bestaan en in dien tijd zooveel was gevorderd in de edele kunst, dat zij zich met fatsoen kon laten hooren en het "lied dat als een nachtkaaars uitgaat" tot veler vermaak en voldoening reeds op het repertoire kon plaatsen, achtte men den tijd gekomen, om den steun van rustende leden in te roepen, en zoo werd op 10 Februari 1870 een lijst rondgezonden, waarop een negentiental ingezetenen zich verbonden, voor een jaarlijksche bijdrage als rustend lid tot een bedrag van circa f 30.- en

eveneens een negentiental ingezetenen een gift ineens storten tot een gezamenlijk bedrag van f 27.-

Nu was men uit de zorg, voor het oogenblik althans. De opgenomen som kon worden afgelost, de schulden werden gedeeltelijk betaald, maar ook weer nieuwe aangegaan, zoo zuinig mogelijk moest men echter te werk gaan; bij het toenemen van het aantal werkende leden van 11 op 17 in 't eerste jaar, leende men instrumenten van particulieren en bevriende vereenigingen, of men schafte ze aan op de oorspronkelijke manier nl. op den pof. Een bewijs daarvoor levert nog een maanbrief ondertekend J.W. Tappers, in den tijd bij het kermishoudend menschedom, dat van dansen hield, zeer goed bekend. De goeden man had een paar instrumenten, oude natuurlijk, aan de vereeniging geleverd en verzocht in genoemd schrijven eindelijk eens betaling te ontvangen voor de leverantie d.d. April 1870. De brief is gedateerd 8 Januari 1871. Veel geduld, anders een zeer te waarden eigenschap in een schuldeischer, had de man niet en de vereeniging ondervond er den last van.

Toch marscheerde de zaak en had men zich zelfs de noodige muziekboekjes met lessenaars kunnen aanschaffen. En terwijl de oude instrumenten, behalve de groote trom en een cornet, reeds lang bij het oude koper zijn terecht gekomen doen de lessenaars nog altijd trouw dienst. Zij zijn kostbare reliquien van de vereeniging geworden. En staan zij dan ook wel een weinig wankel, omdat zij op een betrekkelijk kleinen voet en oorspronkelijk aan elkaar verbonden zijn vervaardigd, men ziet, wat niet al te vast op zijn pooten staat, kan daarom nog wel een respectabelen leeftijd bereiken. Vijf en twintig jaar is voor een lessenaar van het hier te aanschouwen model geen kleinigheid. In dat opzicht vertoonen de lessenaars wel enigszins het beeld van de vereeniging zelf. Ook Concordia is op zeer wankelen grondslag opgericht, want wie durft beweren dat een reisje per rijtuig op den pof, een aankoop van oude half versleten instrumenten zonder de noodige dubbeltjes en een geldlening zonder meer onderpand dan een eerlijk gezicht van eenige onbezorgde jongelui, soliede grondslagen zijn voor een op te richten vereeniging.

En toch is 't goed gegaan; beter dan met menig andere zuster, die onder vrij wat gunstiger voortekenen en omstandigheden nog niet den leeftijd van vijf laat staan van vijf en twintig jaren mocht bereiken.

Waaraan dat is te danken?

Ongetwijfeld aan het in praktijk brengen van de gedachte, die in den naam Concordia, ééndracht, samenwerking wordt uitgedrukt. Samenwerking van directeuren, bestuur, werkende en rustende leden, waardering van 't geen de vereeniging deed en doet en de opoffering, die de werkende leden zich voortdurend getroosten, ziedaar oorzaken van haar langdurig leven.

Maar ook voor de oprichters, die bleken goed gezien te hebben, toen zij voor Vorden een muziekvereeniging wenschelijk achtten, die vertrouwen en geloof genoeg hadden in de toekomst en zich op ongewone wijze inspanden, ten einde hunne dorpsgenooten de overtuiging te geven, dat er wat goeds was tot stand te brengen en financieelen steun ruimschoots verdiend werd; en ook aan den ijverigen directeur, die zonder eenige vergoeding in den eersten tijd wilde werkzaam zijn, om de zaak te doen slagen.

Een woord van hulde aan hem, die daardoor de gemeente Vorden na verloop van 25 jaar nog aan zich verplicht, is hier zeker op zijn plaats. Mijnheer Wensink; gij moogt met voldoening op dat tijdperk in Uw leven terug zien. Wij zijn U dankbaar; het goed vertrouwen op de toekomst is in dit geval niet beschaamd. Na 25 jaren bestaat Uw

stichting nog; zij bloeit schooner dan ooit, al was haar hemel ook niet altijd onbewolkt. Al heel spoedig toch leed "Concordia" verliezen in werkende en contribuerende leden, voor wie het nieuwtje er af was, of die de gemeente met der woon gingen verlaten. Maar anderen namen hunne plaatsen in en waar de kas wel eens een akelig ledig vertoonde, waren er altijd goedgeefsche handen, die het gat wisten te stoppen, of in de behoefte te voorzien. Zoo, wel van hier als van elders ontving zij herhaaldelijk bewijzen van grote sympathie en waardering en in de jaarlijksche rekeningen zal men geregeld bepaalde namen kunnen aantreffen, waarachter als extra-gift een zeker bedrag staat ingevuld. Het past mij niet, hier in bijzonderheden te treden, doch wil aan hen, die de vereeniging steeds op gewone of buitengewone wijze hunner of harer steun verleenden, gaarne verzekeren, dat de vereeniging de namen steeds in eere zal houden en in dankbare herinnering bewaren.

Vooral in de eerste jaren bestond er al dadelijk groote behoefte aan eenige versterking der financiën, te meer wijl het vooruitzicht op het gratis genieten van onderwijs niet van lange duur kon zijn en een arbeider toch ook zijn loon waardig is. Liefhebberij is een mooi ding, maar de schoorsteen rookt er in den regel zoo ellendig slecht van.

De jeugdige directeur-medeoprichtter verliet zijn kind spoedig, om in ruimer kring met zijn talenten te woekeren en een ander nam als stiefvader de taak der opvoeding van het wicht over. Reeds in 1871, 12 Januari, blijkt zijn vaderlijke zorg voor het halfverweesde schaap door de toezending van een marsch en een lied voor kopermuziek. De bijvoeging in het begeleidend schrijven, dat de jongelui die zaken niet behoeven over te schrijven, dewijl zij die als geschenk kunnen behouden, bewijst echter ten volle, dat de tweede vader, de heer Sieberg, de rechte man was, om den taak van directeur op zich te nemen, waar sprake was van goede gezindheid. Zijne leiding, zijn onderwijs hebben in al die jaren genoegzaam aangetoond, dat bij goede gezondheid ook de noodige bekwaamheid en tact niet ontbreken, zodat steeds "Concordia" in bloei is toegenomen en onder haren zuster vereenigingen met eere mag genoemd worden. Dat daartoe het aanblijven van eenige oude getrouwen, veteranen, ook al waren zij in den huwelijken staat getreden, het zijne heeft bijgedragen, spreekt van zelf.

Zoo is dan de éénjarige onder leiding van de heer Sieberg opgegroeid tot een 25 jarige en doet zij zowel den vader als den stiefvader eer aan. Is Vorden trotsch op Concordia, Concordia is het op haren directeur, die ondanks het grijzen zijner haren nog ijver en levenslust genoeg bezit, om er zelfs mee op uit te gaan, als er lauweren zijn te behalen. En dat laatste is toch al meer dan eenmaal gebeurd.

Onwillekeurig denken wij thans terug aan den avond van den 13e Mei 1874. Z. M. Willem III vierde zijn 25 jarig jubilé als koning en geheel Nederland deelde in de feestvreugde. De weersgesteldheid werkte echter niet mede en't heugt mij nog als gisteren, hoe aanhoudende regen de feestelijkheden letterlijk deden verdrinken in 't water en misschien daardoor ook nog in wat anders. De alluminatie en 't vuurwerk in het nabijgelegen Zutphen moesten een dag later worden ontstoken maardaarbij behoorde toch een mopje muziek en wie zou dat geven? De geëngageerde Duitschers waren maar voor één dag verbonden geweest en die waren dus vertrokken. Zutphen zelf bezat geen muziekkorps, zoo dat goede raad duur was. Daar denkt Jhr. Storm van 'sGravesande aan zijn Vordensche mennekes. In vliegende vaart wordt een rijtuig, zoo'n groote Jan Plezier, naar Vorden gezonden om de kapel Concordia op te halen. Maar, och lieve hemel! De president wat thuis, de instrumenten en de muziekboekjes vond

men in de kast, doch exelcutantes ? ho maar! De leden waren allen naar Zutphen, om de feestelijkheden bij te wonen. Wat nood? Onder geleide van den voorzitter worden de horens enz. in den Jan Plezier stadwaarts gebracht, de politie wordt in den arm genomen en binnen korten tijd weerklinken Zutphens straten en wallen van vrolijke muziek, voortgebracht door Vordensche longen. Wat er na afloop gefuifd werd, hoe en hoe laat, of beter hoe vroeg, Concordia den anderen dag weer boven water kwam, zie dat laat ik liever aan de fantasie van U over!

Zoo is 't gebeurd, dat de leden van Vordens Concordia, eenmaal door de Zutphensche politie uit allerlei hoeken en gaten zijn opgesnord en opgebracht, om te toonen, dat ook uit een kleine plaats, uit Nazareth wel wat goeds kan voortkomen.

Een beloning mocht niet uitblijven. De keus werd gegeven tusschen een som aan de kas of een blijvend aandenken. Het laatste werd gekozen en een sierlijk vaandel, door Zutphensche dameshandjes vervaardigd, het staat hier voor Uw oogen en 't is te hopen, dat dit geschenk van Zutphens schoonen nog na twee maal 25 jaren verkondigen, hoe éénmaal Concordia de Zutphenaren uit een moeilijke positie redde.

Op die banier prijkt sedert eenige weken een voorwerp, dat wellicht reeds de aandacht van enkelen Uwer heeft getrokken. Wat die blinkende schijf betekent? Laat ik U een kleine geschiedenis van voor een paar maand verhalen.

Velps muziekvereniging vierde feest en hield daarbij een wedstrijd voor hare zusterverenigingen. Ook Concordia achtte zich sterk genoeg, om in 't strijdperk te treden en ziedaar de vereniging dan den morgen van den 26en Juli op reis naar Velp. De banier en de extra gepoetste instrumenten verkondigden den Velpenaars dat Concordia uit Vorden aankwam; overigens ontbrak, behalve een eenvoudig insigne, alle uiterlijk vertoon. Geen uniformpet versierde het hoofd, geen uniformjas, of witte broek, gelijk voorheen deden de leden. Eenvoudig met hoed of pet trok het Vordensche gezelschap Velp binnen en 't zou mij niet verwonderen als op dat oogenblik zowel directeur als leden een weinig jaloersch naar hunne fraai uitgedoste concurrenten hebben gekeken. Ook de Velsche meisjes, die zeker, gelijk alle leden van 't schoone geslacht dol zijn geweest op een mooie jas met blanke knopen, zullen aan onze Vordensche "Concordianen" weinig aandacht gewijd hebben.

Nu, zoolang het kleed den man maakt, is dat zoo geheel en al geen wonder.

Anders werd echter de zaak, toen het op een blazen aankwam. Toen hadden de andere verenigingen alle reden om jaloersch te worden. Om strijd werd de juistheid van maat en de zuiverheid van uitvoering geprezen en algemeen was de meening, dat de lauwerkrans voor fanfarekorpsen aan Concordia uit Vorden moest worden toegewezen. Helaas, het mocht zoo niet zijn. Roozendaals kapel, wiens beschermheer, baron van Pallandt van Roozendaal, in persoon den wedstrijd bijwoonde, mocht het overwinningsteeken in ontvangst nemen. "Concordia" had zich heel verdienstelijk gekwetten, eenstemmig klonk haar lof, Vordenaren, die er geweest zijn kunnen het getuigen, maar.....schwamm drüber. Met een herinnerings- medaille mocht de vereniging huiswaarts trekken. Toch mag Concordia dat metaal met trots op haar vaandel dragen. Het herinnert haar een dag, waarop zij én haar naam én dien van onze gemeente met lof heeft doen noemen in den vreemde, een dag waarop voor haar de herinneringsmedaille tegelijkertijd een lauwerkrans is geworden.

Maar niet alleen Velp en zijn bewoners gewagen van Uw bekwaamheid 25 jarige!

Reeds te voren hebt gij den Winterswijkers, den Doetinchemers doen hooren, dat ook

hier in Vorden de schoone kunsten, de muziek met succes worden beoefend. Hebt gij "Concordia" dus een welverdienden reputatie buiten onze gemeente, daarbinnen weten wij die gelukkig niet minder te waarderen en toen een enkele maal, nog een jaar geleden bijv. Uw hemel door minder gunstige omstandigheden wat werd verdonkerd, was slechts één oproeping noodig en dadelijk mocht gij ervaren, dat er in Vorden groote sympathie voor U bestaat.

En terecht. Noem één openbaar feest, waaraan "Concordia" niet belangeloos hare medewerking verleent. Is 't kermis, de bleek en de vogelweide weerklinken Uwe tonen, is 't de laatste nutsavond in 't seizoen, uw muziek luistert de vergadering op, op 't Koninginnefeest laat gij U nooit onbetuigd en aan een fakkeloptocht geeft gij geest en leven, waardoor geestdrift wordt opgewekt, bij buitengewone feesten doet men nooit een vergeefsch beroep op Uwen medewerking in één woord, waar gij, "Concordia" in de 25 jaren van Uw leven iets hebt kunnen bijdragen tot vermeandering van feestvreugde, tot veraangenaming van het gezellig verkeer daar stondt gij steeds vooraan, zonder iets meer te vragen dan een opletend gehoor en een dankbaar woord of gebaar.

Ziet, dat mag op dezen avond hier openlijk erkend, uitgesproken en gehuldigd worden. En ondanks Uw telkens afwisselend personeel is die bereidwilligheid dezelfde gebleven wat zeker niet het minst is te danken aan den invloed van een directeur, die reeds 24 jaren den dirigeerstok over U zwaait. En aan dien van hen die, ofschoon door vrouwlief, kinderen en zorgen aan huis gebonden toch aan het blauwe vaandel zijn trouw gebleven en als veteranen in den dienst den jongeren tot voorbeeld strekken. Daardoor toch heeft Concordia kracht gekregen en zal zij voortdurend in kracht moeten winnen. Namen behoef ik niet te noemen, maar dit is zeker, naast den directeur heeft de vereeniging het aan U te danken wat zij is geworden. Worde het nooit vergeten!

Een eigenaardig gebruik vind ik het dan ook, om bij gelegenheid van een huwelijk van één der leden van Uwe attentie bewijs te geven. Daardoor toch bindt gij Uw trouwend lid, maakt de jonge vrouw Uw vereeniging vriendschappelijk gezind endat is soms ook al noodig want ook die vrouwenregeren soms ook wel eens zoo'n beetje de wereld, waarom dan niet Concordia of een enkel lid?

Maar diezelfde vrouw heeft ook nog wel meer belang bij het bestaan der muziekvereeniging. Zoo oud is men niet, of de gedachte aan een dansje na maakt nog wel eenige indruk. Als ik zoo eens de schare feestgenoten overzie, tel ik ze bij tientallen, die zich reeds bij voorbaat verheugen op een wals, polka enz. En al zal Concordia nu juist heden avond eens zelf uit dansen gaan, wat haar op een avond als deze als jubilaris dubbel en dwars toekomt, daarom wil zij op haar zilveren feest haar gulhartig karakter niet verloochenen, doch morgenavond desnoods den helen avond hare krachten beschikbaar stellen.

Onze danslustigen zullen niet hardop zeggen, hoe vaak zij, vooral in den laatsten tijd, op Concordia's tonen hebben rondgezwierd. Nu, het behoeft ook niet, maar dit weet ik zeker, als er dezen avond een dronk zal gewijd worden aan de voortdurende bloei van Concordia dan staat de vrouwenschaar niet het laatst op. En die dronk, zij mag ingesteld worden, wijst U de geschiedenis van de vereeniging er op dat zij een eervol verleden achter zich heeft, en dient het tegenwoordige aan, dat zij een goeden toekomst tegen gaat, daarom kan het geen kwaad, neen moet het goed doen, een bewijs van sympathie te geven aan een vereeniging, die het nuttige aan het aangename en goede weet te paren. Wij allen dragen de vereeniging een goed hart toe, daarvan getuigt onze tegenwoordigheid

aan deze plaats. Haar 25 jarig jubilé, een zeldzaamheid op een dorp, willen wij vieren met opgewektheid en ongedwongen vroolijkheid, omdat er in alle opzichten reden voor bestaat. Maar als dan deze avond tot het verleden behoort, hoop ik, dat de herinnering er aan van dien aard zij, dat ge allen U voorneemt de vereeniging, die zoveel doet en nog kan doen voor het nut en 't genoeg van ons dorpsbewooners, neven staan te verzekeren en voor ontbinding te bewaren, door het toevoeren van nieuwe krachten, door het versterken der financiën, in één woord op zodanige wijze, dat steeds bewaarheid blijve deze uitroep:

Concordia leve!

Hiep hiep hiep hoerah!

VORDENSE KRONYCK

27e jaargang, no. 2, december 2009

<i>Inhoudsopgave</i>		<i>pag.</i>
Van onze voorzitter		2
In memoriam: Carlo Bosch		3
Schenkingen		4
Onze jaarlijkse reisjes		5
Nieuws van onze commissies		6
- Ons Archief		6
- De Gevelstenen-commissie		6
- De Fotocommissie		7
Coöperatieve Landbouwvereniging De Eendracht te Vorden	Dick Borgman, Jan Olthaar	8
Het Enzerinck	Jaap van den Broek	13
De familie Wagenvoort	Jaap van den broek	16
1869 Concordia 2009	Wim Jansen	21